

Zlatá zberateľská minca Svetové prírodné dedičstvo Jaskyne Slovenského krasu

Národná banka Slovenska vydala 15. novembra 2017 zlatú zberateľskú mincu v nominálnej hodnote 100 eur, ktorá predstavuje ďalšiu slovenskú lokalitu zapísanú do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO – Jaskyne Slovenského krasu.

Minca realizovaná podľa návrhu
Mgr. art. Romana Lugára

Lokality zapísané do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO predstavuje Národná banka Slovenska už tradične na strieborných i zlatých minciach. Uvedená zlatá minca je nateraz zavŕšením tematického cyklu Svetové kultúrne a prírodné dedičstvo, pretože všetky ostatné slovenské lokality, ktoré sú v súčasnosti v zozname zapísané, už boli na minciach prezentované. Strieborná zberateľská minca venovaná jaskyniam Slovenského krasu bola vydaná vo februári 2017.

Jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu boli zapísané do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO v roku 1995. V roku 2000 bola lokalita rozšírená o Dobšinskú ľadovú jaskyňu, ktorá sa nachádza v Slovenskom raji. Repräsentatívnosť a výnimočnosť podzemných foriem Slovenského a Aggteleckého krasu spočíva najmä v mimoriadnej genetickej a tvarovej rozmanitosti podzemných priestorov, v rôznorodosti ich kvapľovej výzdoby, v jedinečnej jaskynnej faune s mnohými endemickými druhmi a v bohatosti archeologických pamiatok. Jaskyne sa pritom vyskytujú v relatívnej blízkosti od seba. V takej hustote a s takou reprezentatívnou hodnotou sa jaskyne v oblasti mierneho klimatického pásma nikde inde na svete nenachádzajú. V tvorbe jaskýň hrala klú-

čovú úlohu voda. Zrážková voda obohatená o oxid uhličitý zo vzduchu, ale najmä z pôdnej pokrývky, už niekoľko miliónov rokov rozpúšťa hrubé vápencové vrstvy Slovenského krasu a vytvára duté priestory – jaskyne. Najznámejšími sú riečne jaskyne. Takou jaskyňou je systém Domice a Baradly, kde podzemný tok s názvom Styx prechádza do Maďarska a po vyše 25 kilometrovom úseku vystupuje na povrch v podobe krasovej vyvieracky. Zanechá pritom za sebou čarovný svet podzemných domov s jedinečnými pagodami, kvapľovými stĺpmi a sintrovými kaskádami. Podobnou jaskyňou je Gombasecká s unikátnymi, aj 3 m dlhými brkovitými stalaktitmi, alebo Krásnohorská jaskyňa, kde postupne vyrástol gigantický kvapľový stĺp s výškou 34 m, pozoruhodný aj z európskeho hľadiska. Po preniknutí koryta podzemného toku do hlbších častí vápencového masívu sa môže oslabený strop prevaliť. Vytvárajú sa tak priestory, v ktorých sa dlhší čas udržuje studený vzduch, za priaznivých podmienok aj s ľadovými útvarmi. Takto sa vytvorili dve nádherné ľadové jaskyne – Silická ľadnica a Dobšinská ľadová jaskyňa. Prvá je najnižšie ležiacou ľadovou jaskyňou v Európe a v druhej sa nachádza najväčší objem podzemného ľadu (110 000 m³) v miernom klimatickom pásme sveta.

(Pokračovanie na 3. str. obálky)

Zlatá zberateľská minca Svetové prírodné dedičstvo Jaskyne Slovenského krasu

(Pokračovanie z 2. str. obálky)

Zvýšená 2. cena
akad. soch. Michal Gavula

3. cena
Branislav Ronai

Na výtvarný návrh mince vyhlásila Národná banka Slovenska v júni 2016 verejnú anonymnú súťaž, do ktorej bolo predložených jedenásť výtvarných prác od desiatich autorov. Komisia na posudzovanie výtvarných návrhov pamätných mincí a zberateľských mincí ich hodnotila v septembri 2016. Jej odborným poradcom bol zástupca Štátnej ochrany prírody SR – Správy slovenských jaskýň Ing. Peter Gažík.

Na základe odporúčania odbornej komisie schválila Banková rada NBS na realizáciu výtvarný návrh Mgr. art. Romana Lugára, ktorému bola udelená prvá cena. Podľa názoru komisie sa autorovi podarilo pristúpiť k tvorbe mince inovatívne a atribúty vyjadrujúce podstatu procesu tvorby jaskýň i charakteristické hodnoty lokality stvárnil v pôsobivej umeleckej forme. Na averze zobrazil kruhy na hladine jazierka spôsobené kvapkou padajúcou z kvapla, ktorá symbolizuje vodu a jej kľúčovú rolu pri tvorbe jaskýň. Do tvaru kruhov doplnil typického živočícha – kriváka jaskynného. V umiestnení atribútov na reverze – netopiera a Kvapla rožňavských jaskyniarov z Krásnohorskej jaskyne – autor tiež uplatňuje kruhové rámcovanie kompozície, čím dosahuje vzácnu vizuálnu jednotu averzu a reverzu mince.

Zvýšenú druhú cenu získal návrh od akad. soch. Michala Gavulu, na ktorom komisia ocenila výtvarnú kvalitu. Na averze je centrálnie umiestnený útvar typickej sintrovej výzdoby z jaskyne Domica (sintrový bubon) a nad ním je symetricky usporiadaná dvojica jaskynných živočíchov (krivák jaskynný). Reverzu dominuje endemit Slovenského krasu – šťúrik *Neobisium slovacum*. Ako štruktúrlny reliéfny podklad slúžia prvky kvapľovej výzdoby jaskýň.

Tretia cena bola udelená autorovi Branislavovi Ronaiovi. Návrh predstavuje kvalitné tradičné riešenie mince, ktoré dobre vystihuje hodnoty jaskýň Slovenského krasu. Na averze zobrazil brká Gombaseckej jaskyne a pagodovité stalagmity jaskyne Domica. Na reverze sú ukážky fauny, ktorú zastupuje šťúrik *Neobisium slovacum* a fragment netopierieho krídla. Sintrový bubon z Domice a brká z Gombaseckej jaskyne autor obohatil o typický aragonitový útvar z Ochtinskej aragonitovej jaskyne.

Zlatá zberateľská minca v nominálnej hodnote 100 eur má priemer 26 mm a hmotnosť 9,5 g. Bola vyrazená zo zlata s rýdzosťou 900/1000 v Mincovni Kremnica v počte 4 250 kusov v proof vyhotovení. Jej hrana je vrúbkovaná.

Dagmar Flaché
Foto: Štefan Fröhlich